

LOGEMENTHUIZEN IN GENT

AAN HET BEGIN VAN VORIGE EEUW

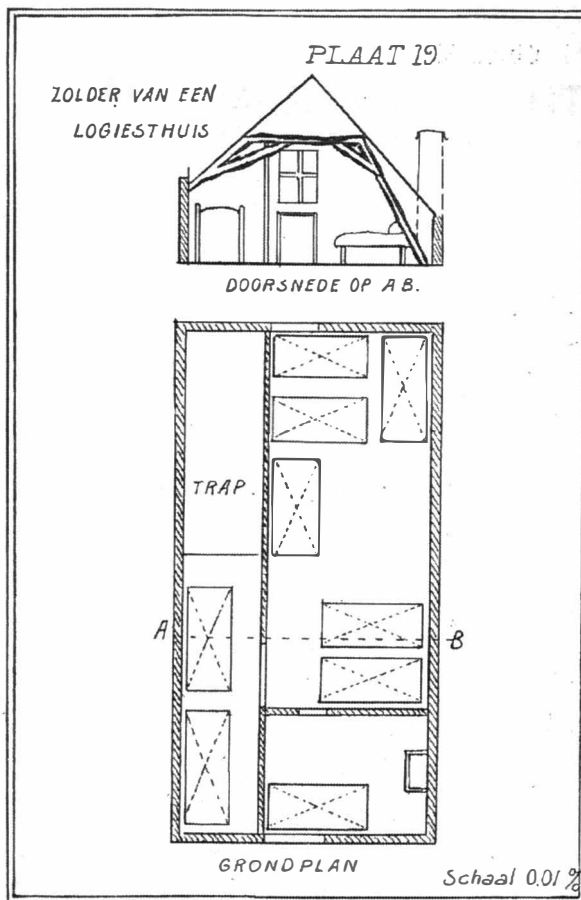
P. De Buck

Samenvatting

Rond 1900 telde Gent enkele tientallen privé logementhuizen. De resultaten van onderzoek uitgevoerd naar de toestand van 32 ervan worden weer gegeven en geïllustreerd met een veel voorkomend type ingericht op een grote zolder en een uitzonderlijk geval in een vroegere rolbaan achter een herberg. Dertien gelegenheden bleken behoorlijk en net onderhouden, zes waren 'redelijk' (te vuil of te weinig ruimte) en dertien waren 'slecht'. In deze laatste categorie 'logiesthuizen' verbleven vooral meisjes van lichte zeden, in de woorden van de rapporteur: 'droeve schepsels die liever de wijde wereld inlopen dan zich deftig te gedragen en zich te onderwerpen aan de noodzakelijke tucht van een goed geordend huisgezin'. De hier beschreven gegevens zijn afkomstig uit het verslag 'De beluiken binnen de Stad Gent' verschenen in 1904. In deze bijdrage wordt een licht bewerkte, in iets meer hedendaagse taal omgezette versie daarvan weergegeven (Red.).

Er zijn in Gent evenals in alle grote steden, huizen die er bijzonderlijk op ingericht zijn om voor één of meer nachten werklieden onder dak te nemen die zonder of buiten hun huisgezin zijn. Mocht men de redenen onderzoeken om dit zonderling alleen wonen te wettigen, men zou er vele vinden die weinig aanneembaar zijn en beter verzwegen worden.

Het zegt genoeg dat bijna al wie tot zo'n verblijf zijn toevlucht neemt, niet tot het beste deel van de bevolking behoort. Men hoeft maar die huizen binnen te gaan op het uur dat de 'kalanten' aanwezig zijn, om zich aanstonds ervan te overtuigen dat men hier een heel bijzonder slag van mensen voorhanden heeft.

8

Afb. 1. Voorbeeld van een als 'logiesthuis' ingerichte zolder (Uit: *De beluiken binnen de Stad Gent, 1904, p. 127*)

Het is niet meer die vrije open blik van de beluikbewoners die u hier aankijkt, maar veeleer een schuwe, soms bange lonk die argwaan wekt. Niet meer die vrije, gemoedelijke taal welke u in de oren klinkt en die bij het bezoeken van de beluiken menigmaal ons werk opvrolijkte, maar een onaangenaam gefluister en gefezel onder elkaar, dat u wel onrustig zou maken. Men ziet op de gezichten andere kenmerken geprint dan deze van deugd, zorgzaamheid en matigheid. Zeker zijn er daar bewoners die door ongeluk getroffen, geen andere uitweg meer weten en die te midden van de zedelijke gevaren die hen omringen toch goed en deftig blijven, maar het zijn uitzonderingen die allerzeldzaamst voorkomen.

Zekerlijk vindt men ook deftige logementhuizen waarmee de politie geen moeite heeft en waar zij nooit een 'vangst' doet. Deze zijn van een zeer bijzondere soort en werden ingericht om werklieden van dezelfde stiel te helpen, zoals bijvoorbeeld bakkersgasten zonder dienst.

We onderzochten 32 logementhuizen gelegen in de verschillende stadswijken. Daaronder vonden we er 13 die goed en zuiver onderhouden zijn. De logiestgasten betalen er 25 tot 75 centiem per nacht. Daaronder zijn er ook die enkel bestendige 'logeurs' aanvaardden. Deze betalen gewoonlijk 10,5 frank per week voor slapen, eten en wassen van het linnen.

— 72 —

Het huis dat wij bedoelen is eene gewone herberg, met drij kamers boven, de welke aan drij gezinnen verhuurd zijn, maar op de achterplaats waser vroeger eene rolbaan, en deze heeft men tot slaapzaal ingericht. (Zie fig. 10). Wij geven er hier het grondplan van en tellen er niet min dan 19 bedden!

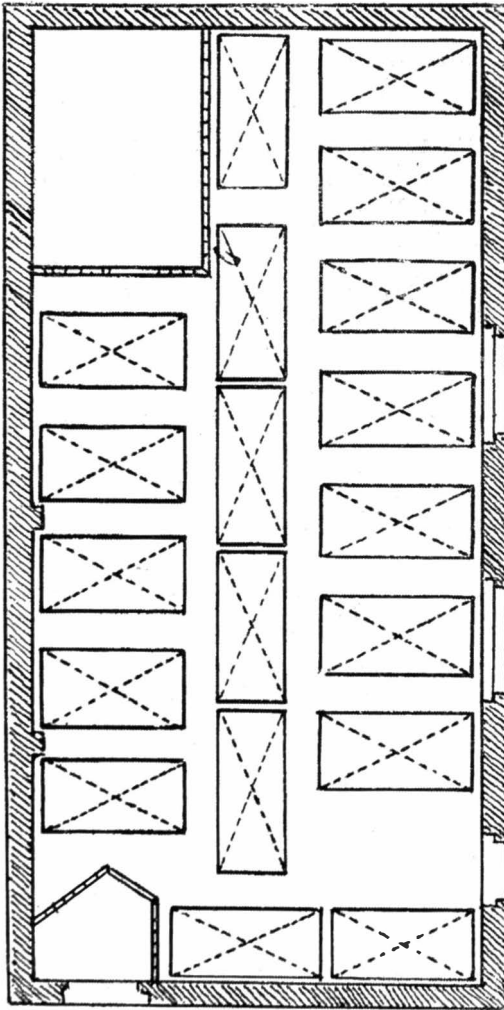

Fig. 10. OUDE ROLBAAN. INGERICHT TOT SLAAPZAAL.

anders dan dien oproep hier vernieuwen en er op aandringen.

De bazin verzekerde ons, op de meest stellige wijze, dat er daar nooit anders dan mansvolk in toegelaten werd om den nacht over te brengen. Doch zij gaf aan die verzekering zulke klem en kracht, dat zij ons wel in twijfelbracht of zij wel de waarheid staande hield.

Wij hebben in 1904, de bijzondere aandacht der politie op dat soort van huizen geroepen. Wij kunnen niet

De kamers van de logiesthuizen van die soort zijn dikwijls op zolders ingericht, gewoonlijk nogal ruim, maar meestal zeer laag. Afb. 1 geeft ons een idee van een dergelijke zolder. Zes van de onderzochte huizen moesten we als redelijk bestempelen. Dat was omdat de reinheid te wensen overliet of omdat er te weinig ruimte was voor de bedden, alhoewel men ons verzekerde dat die nooit allen tegelijk beslapen werden.

De slecht of vuil bevonden gelegenheden waren 13 in getal. Dat waren er waar alle wetten van welvoeglijkheid en gezondheid over het hoofd worden gezien. Daaronder vonden we er ook waar de zedelijkheid openbaarlijk met de voeten wordt getreden. Ongelukkiglijk is het getal der meisjes die in zulke huizen belanden, niet gering. Het zijn droeve schepsels die liever de wijde wereld inlopen dan zich deftig te gedragen en zich te onderwerpen aan de noodzakelijke tucht van een goed geordend huisgezin. Onder dat soort huizen waren er van waaruit meisjes naar Engeland en Amerika gestuurd worden. Nooit hadden we kunnen denken dat zoiets in Gent bestond.

Wanneer we binnen gingen in die vuile en stinkende huizen waaruit een zonderlinge en hoogst eigenaardige geur ons tegen walmde, dan verwonderde het ons hoegenaamd niet dat het in een van dergelijke huizen was dat de cholera in Gent uitbrak op 11 mei 1866.

Men moet slechts een blik werpen op de tekeningen in afb. 1 om er zich van te overtuigen dat er geen middel bestaat om voldoende luchtverversing te verzekeren. Daarenboven is de hele zolder behangen met 'drolgoed' en met papier beplakt om te beletten dat de regen van tussen de dakpannen op de bedden zou neervallen. In een van de hoeken van de afgebeelde zolder ziet men een afgesloten kamertje verhuurd aan een gezin bestaande uit een man en een vrouw.

Er zijn dus logiesthuizen waarin men naast de gewone komende en gaande 'logeur', ook hele gezinnen aanvaardt. We vonden er 13 die twee tot vier gezinnen in huis hadden. In totaal bevonden er zich 32 gezinnen in die situatie, waaronder één zelfs 5 leden telde, andere slechts een, twee of drie personen.

We menen genoeg over die huizen gezegd te hebben. Mochten we verder ingaan op dit onderwerp valt het immers te vrezen dat we niet binnen de grenzen van de nodige bescheidenheid zouden kunnen blijven, dat we toestanden zouden beschrijven die de huizen waarvan we hier spreken, zouden herkenbaar maken.

Aan het slot van dit hoofdstuk willen we de bijzondere aandacht van de politie op dergelijke huizen vestigen. Een dagelijks bezoek is hoogst nodig en een grote strengheid zal er altijd goed en wel te pas komen.

Naschrift

De dag- en weekkosten voor logementhuizen kunnen vergeleken worden met de huurprijzen van kleine woningen zoals aangegeven in 'De werkmanswoningen binnen de Stad Gent' (1913, p. 76). Voor de kleinste huisjes (één benedenplaats en een zolder) betaalde men 1,5 tot 3,5 frank per week. De meest voorkomende weekhuur betaald door de werkmansbedroeg 4 frank. Bij de logementhuizen waren de prijzen dus gelijk of duidelijk hoger, dat laatste vermoedelijk enkel wanneer er maaltijden en linnenreiniging in begrepen was.

De opmerking over de verspreiding van de cholera via walmen (miasmen) is foutief. De oorzakelijke bacterie *Vibrio cholerae* overleeft in water. Dat feacaal verontreinigd drinkwater in dergelijke huizen aan de basis van de cholera epidemieën lag, was bij het opmaken van dit rapport reeds enkele decennia onomstreden, maar deze kennis was blijkbaar nog steeds niet ver doorgedrongen. Toestanden zoals hier beschreven waren wel uiterst gevaarlijk voor wat tuberculose betreft, de belangrijkste chronische gezondheidsplaag van de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw. Maar deze sluipende ziekte, de tering, was veel minder spectaculair dan de cholera uitbraken (L.D.).

Meer lezen

Over logementhuizen zie ook:

Moreau, R., Devriese, L. (2001). De toestand van de Overschelde beluiken rond 1850. In: *Tijdschrift voor Industriële Cultuur*, deel 75, p. 38;

Devriese, L. (2001). Slaepers ofte thuisliggers in 1699. Ibidem, p. 37.

De stripliefhebber kan de sfeer in een logementhuis in de 19de eeuw opsnuiven in de raak getekende strip 'Robert en Bertrand' van Studio Van der Steen. Dit geeft wel nog een poverder type slapen weer: meerdere mannen samen en gekleed in bed of wat daarvoor moet doorgaan.